

บทที่ ๖

ยุคต้นของราชวงศ์บูร์บอง

เด้าโครงเรื่อง

- การปฏิรูปของราชวงศ์บูร์บอง
- ผลของส่งความลึบรัชสมบัติสเปน
- การดำเนินนโยบายต่างประเทศของพระนางอลิซาเบธ ฟาร์เนส
- การดำเนินนโยบายของพระเจ้าชาลส์ที่ ๓ ต่ออาณาจักรในทวีปอเมริกา
- การปฏิรูปของพระเจ้าชาลส์ที่ ๓

สาระสำคัญ

- พระเจ้าพิลิปที่ ๕ กษัตริย์องค์แรกของราชวงศ์บูร์บองเสด็จมาปกครองสเปน ในปี ค.ศ. ๑๗๐๐ ภายใต้อธิบดีพลของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ผู้เป็นพระไคยกา พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ทรงต้องการพัฒนาสเปนขึ้นมาใหม่ หั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ จึงได้สร้างความไม่พอใจให้แก่แคว้นต่าง ๆ ที่อยู่ในอาณาจักรรวมกันเพราจะ เดือดกันที่แคว้นคาสติลได้เคยปฏิบัติตามตั้งแต่สมัยอดีต จึงทำให้แคว้นต่าง ๆ เหล่านี้ก่อการกบฏและหันไปเข้ากับฝ่ายคัตตุรุของพระเจ้าพิลิปที่ ๕
- ส่งความลึบรัชสมบัติสเปน (ค.ศ. ๑๗๐๒-๑๗๑๔) ได้นำความเสียหายมาสู่สเปน ตั้งแต่เริ่มแรก แต่ผลของส่งความลึบได้ก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพขึ้นภายในสเปน สเปนได้หลุดพ้นจากความตากต่ำซึ่งเป็นผลมาจากการเมืองระหว่างประเทศ และปัจจุบันทางด้านการคลังซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ ๑๗ โดยสเปน สามารถลดภาระผูกพันที่มีอยู่ในต่างแดนลงและสามารถนำเอารัฐบาลกลับมาใช้ท่านบุกรุกภารกิจการภายในของประเทศ
- การดำเนินนโยบายต่างประเทศของพระนางอลิซาเบธ ฟาร์เนส มีจุดมุ่งหมายที่จะเสวนาหาราชบัลลังก์ให้แก่พระราชโอรสของพระองค์ มีผลให้สเปนต้องกลับเข้าไปทำส่งความในอิตาลีอีกครั้ง รวมทั้งส่งความลึบรัชสมบัติไปแลนด์และส่งความลึบรัชสมบัติออสเตรีย และในที่สุดพระองค์ก็ประสบความสำเร็จเมื่อ ๑๗๐๘

- การลอบส ได้ขึ้นครองบัลลังก์ของอาณาจักรเนเปลส์และซิซิลิโอป่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1738 และ ตอน พิลิป ได้ครองบัลลังก์ พาร์มาในปี ค.ศ. 1748 ภายหลังจากนั้นพระองค์ก็ไม่ได้เข้าไปอยู่เกี่ยวกับกิจการทางด้าน ต่างประเทศอีกเลย
4. พระเจ้าชาลส์ที่ 3 ทรงเอาใจใส่ต่ออาณาจักรในทวีปอเมริกาเป็นอย่างมากเนื่องจากได้รับการคุกคามจากอังกฤษ และเมืองหาร์รูปอเมริกาได้ประกาศตัวเป็นเอกราชแล้วทำให้พระองค์ทรงเกรงว่าอิทธิพลของการปฏิวัติจะขยายเข้าไปในอาณาจักรของสเปน พระองค์จึงทรงปฏิรูปอาณาจักรทั้งทางด้านการปกครอง และเศรษฐกิจ แต่นโยบายที่ผิดพลาดของพระองค์คือไม่ทรงไว้ใจต่อผู้ที่พระองค์ส่งไปปกครองและการจำกัดอำนาจของกลุ่มอภิสิทธิ์ โดยทรงมุ่งให้ความหวังต่อพ旺ที่ไม่มีอภิสิทธิ์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะเป็นการเพาะเมล็ดที่จะทำให้ชาวอาณาจักรมีความต้องการที่จะปกครองตนเองในเวลาต่อมา
 5. พระเจ้าชาลส์ที่ 3 ทรงทำการปฏิรูปสเปนขึ้นมาใหม่ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อต่อต้านกลุ่มอภิสิทธิ์ซึ่งได้แสวงหาประโยชน์ให้กับกลุ่มของตนเองมาเป็นเวลาช้านาน ทรงนำระบบเศรษฐกิจแบบเสรีเข้ามาใช้ในสเปน ทรงดึงอำนาจการปกครองเข้าสู่ส่วนกลาง ซึ่งการปฏิรูปมีผลให้รัฐบาลกลางมีอำนาจเพิ่มขึ้น เศรษฐกิจของประเทศเริ่มฟื้นฟู และประชาชนก็เริ่มที่จะได้รับสิทธิและความเป็นธรรมอย่างที่ไม่เคยได้รับมาก่อน

ภาคประสมคุณของการเรียนรู้

หลักการที่ได้มาจากในเรื่องของการบริหารประเทศที่ดีที่สุดในโลก นำโดยศาสตราจารย์

1. ปรับเปลี่ยนวิถีการและสภาพภูมิภาค ปรับเปลี่ยนวิถีทางการค้า ภายนอก
2. ปรับเปลี่ยนความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี
3. ปรับเปลี่ยนวิถีการและสภาพภูมิภาค ปรับเปลี่ยนวิถีทางการค้า ภายนอก
4. ปรับเปลี่ยนวิถีการและสภาพภูมิภาค ปรับเปลี่ยนวิถีทางการค้า ภายนอก
5. ปรับเปลี่ยนวิถีการและสภาพภูมิภาค ปรับเปลี่ยนวิถีทางการค้า ภายนอก

และพัฒนาศักยภาพ

ความนำ

การศึกษาเรื่องราชวงศ์บูร์บองก์เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงสถาเดตุและผลของสังคมลึกลับสเปน แผนการปฏิรูปสเปนภายใต้อิทธิพลของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 จุดมุ่งหมายในการปกครองและการดำเนินนโยบายต่างประเทศของพระนางอลิซาเบธ ฟาร์เนส การขยายอำนาจของอังกฤษเข้าไปในอาณานิคมของสเปนในทวีปอเมริกา รัชสมัยของพระเจ้าเฟอร์ดินานด์ที่ 6 การปฏิรูปของเอสกีลาเซ สมรรถนะหัวสเปนกับอังกฤษในสมัยของพระเจ้าชาลส์ที่ 3 การดำเนินนโยบายกับอาณานิคมในทวีปอเมริกาและการปฏิรูปของพระเจ้าชาลส์ที่ 3

สเปนภายใต้การปกครองของราชวงศ์บูร์บอง

สมรรถที่เกิดขึ้นในสมัยศตวรรษที่ 17 เมื่อจะทำลายความยิ่งใหญ่ของสเปนลงในยุโรป แต่ส่งผลกระทบลั่นโลกเมื่อการเสริมสร้างให้จักรวรรดิสเปนกล้ายเป็นจักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในเวลาต่อมา ปัญหาสำคัญของสเปนในสมัยศตวรรษที่ 17 คือ การรักษาจักรวรรดิที่มีอยู่ทั้งในยุโรปและในทวีปอเมริกา ในปี ค.ศ. 1700 ภารกิจดังกล่าวดูจะหนักเกินกว่าที่อำนาจทางการทหาร และการคลังของสเปนจะบรรลุเป้าหมายได้ ในศตวรรษที่ 17 ศัตรูที่สำคัญของสเปนคือฝรั่งเศสซึ่งเป็นมหาอำนาจทางบกซึ่งต้องการทำลายราชวงศ์แฮปสเบิร์กซึ่งปิดล้อมฝรั่งเศสทั้งจากทางด้านเยอรมนีและสเปน ต่อมาในสมัยศตวรรษที่ 18 ศัตรูที่สำคัญของสเปนเปลี่ยนไปเป็นอังกฤษซึ่งเป็นมหาอำนาจทางทะเล ส่วนราชวงศ์แฮปสเบิร์กสายօอสเตรียก็จะถูกยกเว้นศัตรูที่สำคัญของสเปนบนภาคพื้นทวีปยุโรป

พระเจ้าฟิลิปที่ 5 (ค.ศ. 1700–1746) ทรงเป็นนายตุริยพระองค์แรกของราชวงศ์บูร์บอง (Bourbons) ที่มาปกครองสเปน ประสูติในปี ค.ศ. 1683 ขึ้นครองบัลลังก์สเปนตามพินัยกรรมพระเจ้าชาลส์ที่ 2 กษัตริยองค์สุดท้ายของราชวงศ์แฮปสเบิร์กสายสเปนโดยชอบดูแลเช่นกันที่มาจากการชิงราชวงศ์แฮปสเบิร์กสายօอสเตรีย ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดสังคมลึกลับสเปนในเวลาต่อมา

พระเจ้าฟิลิปที่ 5 ทรงเป็นพระโอรสของเจ้าชายหลุยส์ (Louis The Dauphin) ผู้เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 พระราชนัดดาคือเจ้าหญิงมาเรีย แอน (Marie Ann) พระธิดาของพระเจ้าเฟอร์ดินานด์ผู้ดำรงตำแหน่งกษัตริย์และ Elector of Bavaria เช่นกันที่เชกสมรสครั้งแรกในปี ค.ศ. 1701 กับ เจ้าหญิงมาเรีย หลุยส์ แห่ง沙瓦อย (Maria Louis of Savoy) ต่อมาพระนางได้เสด็จลัวร์คตใน ค.ศ. 1714 โดยทิ้งพระราชโอรสไว้ 2 พระองค์ ซึ่งต่อมาคือพระเจ้าหลุยส์ที่ 1 และ พระเจ้าเฟอร์ดินานด์ที่ 6 แห่งสเปน

พระเจ้าฟิลิปที่ 5 ทรงอภิเษกสมรสครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1714 กับ เจ้าหญิงอลิซาเบธ ฟาร์เนส (Elizabeth Farnese) หรือรู้จักในอีกพระนามว่า เจ้าหญิงอิสชาเบลลา ผู้เป็นพระธิดา ของเจ้าชายโอดอาร์โด (Odoardo) ผู้เป็นพระโอรสองค์ใหญ่ของเจ้าชายรานาซิโอที่ 2 (Ranuccio II, Duke of Parma) ทรงมีพระราชโอรส 2 พระองค์คือ ตอน คาร์ลอส ต่อมาก็อพระเจ้าคาลล์ ที่ 3 แห่งสเปน และ ตอน ฟิลิป (Don Philip) ต่อมาก็ได้ครองบัลลังก์พาร์มา (Parma)

พระเจ้าฟิลิปที่ 5 ทรงพยายามเพิ่มอำนาจสถาบันกษัตริย์และฟื้นฟูเศรษฐกิจของสเปน แต่จากการเสด็จสำรวจของพระนางมาเรีย หลุยส์ ในปี ค.ศ. 1714 ทำให้พระองค์ทรงเลี้ยงพระทัยเป็นอันมากจนทำให้พระสติเริ่มพื่นเพื่อนและสุขภาพเริ่มอ่อนแอลง ทรงเริ่มหันมาสนใจในเรื่องศาสนาตั้งนั้นอำนวยทั้งหมดจึงตกอยู่ในมือของพระราชนีองค์ใหม่ผู้พยายามฟื้นฟูอำนาจของสเปนขึ้นมาอีกครั้งภายหลังจากที่ตกต่ำมาตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 17

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1724 พระเจ้าฟิลิปที่ 5 ทรงสละราชบัลลังก์ให้แก่พระเจ้าหลุยส์ที่ 1 พระราชโอรสองค์ใหญ่แต่พระเจ้าหลุยส์ได้เสด็จสำรวจลงในเดือนสิงหาคมในปีเดียวกัน ด้วยโรคไข้ทรพิษ ดังนั้น พระเจ้าฟิลิปที่ 5 จึงต้องกลับขึ้นครองบัลลังก์สเปนอีกครั้ง พระเจ้าฟิลิปที่ 5 ทรงเริ่มเลี้ยงพระสติอีกครั้งในปี ค.ศ. 1727 และทรงมีปัญหาการเจ็บป่วยอยู่ตลอดเวลาต่อมาได้เสด็จสำรวจลงในปี ค.ศ. 1746¹

กิจกรรมการเดินทาง :

ให้นำกิจกรรมการเดินทางมาอธิบายในแบบที่ต้องการ

สังคրามสืบราชสมบัติสเปน

พระเจ้าหลุยส์ที่ 1 ทรงคิดว่าการที่สเปนได้เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการปกครองของราชวงศ์บูร์บอง จะก่อให้เกิดความผูกพันกับฝรั่งเศสทั้งทางด้านการทหารและเศรษฐกิจ โดยพระองค์สามารถปกครองสเปนได้โดยใช้ระบบการสื่อสารโดยตรงจากพระราชวังแวร์ชายล์ (Versailles) พระองค์ปราบဏหที่จะสร้างชีวิตใหม่และเพิ่มพลังความแข็งแกร่งให้แก่พันธมิตรของพระองค์โดยการวางแผนการดึงอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง (Centralization) ที่ทันสมัย ซึ่งการกิจดังกล่าวจะก่อ

¹E.N. Williams, *Dictionary of England and European History 1485-1789* (Suffolk : Richard Clay Ltd., 1980), p.77.

ให้เกิดทั้งความยุ่งยากและความคล่องตัวสับสนกันไป เมื่อเกิดสิ่งความสืบราชการลัพธ์สเปนขึ้น โดยกองทัพพันธมิตรภายในทำการนำของอังกฤษและօอสเตรียเข้ารุกรานสเปนเพื่อขับไล่พระเจ้าฟิลิปที่ 5 และตั้งให้อาร์ชดยุกชาลล์ขึ้นปกครองสเปน พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 จึงทรงแต่งตั้งคณะกรรมการผู้มีความสามารถขึ้นเพื่อที่จะดึงเอาทรัพยากรจากสเปนมาใช้ในการส่งคมัดกล่าว เท่ากับเป็นการลดการนำเอารัพยากรของฝรั่งเศสมาใช้ในสิ่งความครั้งนี้ ในขณะเดียวกันก็ได้เกิดปัญหาทางด้านการคลังขึ้นในสเปนเนื่องมาจากการเก็บภาษีที่พระองค์ทรงเก็บจากประชาชนชาวสเปนได้มากให้เกิดความรุนแรงขึ้นหันในคาทอลิเนียและอragonเพื่อต่อต้านการเก็บภาษีของพระองค์

การปฏิรูปการปกครอง

งานเร่งด่วนที่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ต้องทรงรับกระทำในสเปนคือการปฏิรูประบบการปกครอง พระองค์ได้ส่งคนของพระองค์เข้ามาในสเปน เช่น อาเมโลต์ (Jean Jacques Amelot) ซึ่งจะเข้ามารับตำแหน่งทูตของฝรั่งเศสประจำสเปน ออร์รี่ (Jean Henri Louis Orry) ผู้มีความสามารถทางด้านการคลัง และ มาภานาส (Melchor de Macanaz) นักกฎหมายผู้มีความสามารถชาวสเปน คณะกรรมการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจาก พระราชินีมาเรีย หลุยส์ การปฏิรูปการปกครองเป็นไปอย่างรุนแรงชนิดถอนราชโองกोน ฝ่ายที่สูญเสียผลประโยชน์ได้แก่กลุ่มนักวิชาการและสมาชิกสภาคือเทศของเดวันต่าง ๆ ในสเปน เช่น คาทอลิเนีย อragon และ瓦เลนเซีย ได้มีการส่งคนของกษัตริย์จากส่วนกลางไปปกครอง เช่นเดียวกับที่กระทำในแคว้นคัสติล การกระทำดังกล่าวเป็นการดึงอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางที่เกิดขึ้นทั่วประเทศสเปน ดังนั้น จึงเกิดความขัดแย้งกันขึ้นระหว่างรัฐบาลกลางกับกลุ่มอภิสิทธิ์ชนในห้องถิน ซึ่งเคยมีรัฐธรรมนูญและระบบการปกครองตนเองเป็นอิสระ (Fueros) ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกถูกดูกัดโดยพระบรมราชโองการ ซึ่งเป็นผลงานของ มาภานาส ผู้ต้องการให้อำนาจอิสระของศาสนาจักรเช่นเดียวแทนขององค์สันตะป้าปานและระบบศาลพิเศษทางศาสนาให้เข้ามาอยู่ภายใต้พระราชอำนาจ ของกษัตริย์สเปนอย่างแท้จริง

ความร่วมมือของแคว้นคัสติล

แคว้นคัสติลได้แสดงความจงรักภักดีต่อราชวงศ์ใหม่ตลอดระยะเวลาที่เกิดสิ่งความทั้ง ๆ ที่ต้องประสบปัญหาความยุ่งยากทางด้านการคลัง เพราะในเวลาต่อมาแคว้นคัสติลต้องสูญเสียรายได้ที่เคยได้รับจากหมู่เกาะอินเดียตัวต่ำ กการสนับสนุนจากหัวหน้าของแคว้นคัสติล และจากฝรั่งเศส จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1711 ทำให้พระเจ้าฟิลิปที่ 5 ทรงรอดพ้นจากความ

ปราษัยและจากการที่กรุงมาดริดจะถูกยึดครองถึงสองครั้ง ในปี ค.ศ. 1705 อาร์ชดยุกชาลส์ได้ยกพลขึ้นบกที่แคว้นคาตาโลเนีย และยึดเมืองบาร์เซโลนาได้สำเร็จ เมื่อพระเจ้าฟิลิปที่ 5 ทรงพยายามที่จะยึดเอาแคว้นคาตาโลเนียคืนโดยการยกกองทัพผ่านเข้าไปในแคว้นอراقอนชาวเมืองอراقอนจึงประกาศตนเป็นอิสระเพื่อต่อต้านการเดินทัพของกองทัพคาสติล

การกบฏในแคว้นอراقอน

การกบฏในแคว้นอراقอนในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากพวากชนทางห้องถิน ดังนั้น กลุ่มคนที่ปรึกษาของพระเจ้าฟิลิปที่ 5 จึงมีความคิดที่จะยกเลิกอำนาจของกัลิธีของกลุ่มชนทางหลังจากที่กองทัพคาสติลมีชัยชนะเหนืออาร์ชดยุกและพวากบูฐ ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1707 แล้ว สิทธิในการมีรัฐธรรมนูญและการปกครองตนเองของแคว้น瓦เลนเซียและอراقอนได้ถูกยกเลิก และทรัพย์สินของพวากบูฐถูกยึดมาเป็นของรัฐ และเมื่ออาร์ชบิชอปแห่งวาเลนเซียต่อต้านในการนำเอาพระผู้ต้องสงสัยมาขึ้นศาลแพลเรือนก์ได้ถูกพระบรมราชโองการซึ่งเป็นผลงานของมาการาสคุกามหันที

การกระทำต่อศาสนจาร์ในวาเลนเซียถือเป็นชัยชนะโดยตรงของขบวนการปฏิรูป การปกครองของราชวงศ์บูรบง เมื่อพระราชินีมาเรีย หลุยส์ สิ้นพระชนม์ลงในปี ค.ศ. 1714 การมาถึงสเปนของพระราชินีองค์ใหม่ ทำให้ราชสำนักค่อย ๆ ลดบทบาทในการให้ความสนับสนุนต่อขบวนการปฏิรูป ต่อมามากานาสก์ได้รับการประนามจากศาลาศาสนามะรัฐบาลเริ่มประกอบไปด้วยผู้บริหารที่ยึดหยุ่นต่อการบริหารประเทศและมีแนวโน้มว่ารัฐบาลจะหันกลับไปประนีประนอมกับศาสนจาร์และกลุ่มชนทางชั้นสูงอีกครั้ง

ระยะสุดท้ายของสังคมรัฐสมบัติสเปน

สังคมในระยะสุดท้ายจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสเปนโดยตรง โดยฝ่ายสัมพันธมิตร "ได้ทั้งอาร์ชดยุกชาลส์ ในขณะเดียวกันฝรั่งเศสก็ได้ให้ความช่วยเหลือต่อพระเจ้าฟิลิปที่ 5 แต่ เพียงส่วนน้อย ในปี ค.ศ. 1714 พระเจ้าฟิลิปที่ 5 สามารถยึดบาร์เซโลนาซึ่งเมืองหลวงของฝ่ายอาร์ชดยุกชาลส์เอาไว้ได้ ต่อมาในปี ค.ศ. 1716 พระเจ้าฟิลิปที่ 5 ได้ทรงออกพระราชบัญญัติ **Decree of Nueva Planta** เพื่อยกเลิกอภิสิทธิ์ในการปกครองตนเองของแคว้นคาตาโลเนีย และได้นำเอาคาตาโลเนียให้กลับมาเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสเปนอย่างแท้จริง ซึ่งการกระทำดังกล่าวในเวลาต่อมาได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากกว่าการกระทำดังกล่าวเท่ากับเป็นการทำลายเชื้อชาติของชาวคาตาลัน แต่กลับเป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้าที่จะทำให้มีการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมที่ทำให้คาตาโลเนียได้กลับมาเป็นตลาดการค้าที่สำคัญทั้งในสเปนและอาณานิคมในทวีปอเมริกาในเวลาต่อมา"

¹The New Encyclopedia Britannica, Vol. 17 (1981), 433.

ผลของสหภาพสเปน

สหภาพสเปนบังคับต้องการให้เกิดความเป็นเอกภาพขึ้นในสเปน พระเจ้าฟิลิปที่ 5 ประสบความสำเร็จในการรักษาราชบัลลังก์สเปนที่พระองค์ทรงได้รับมาจากการพินัยกรรมของพระเจ้าชาลส์ที่ 2 โดยพระองค์ได้รับชัยชนะเหนือข้อเรียกร้องและสหภาพเหนืออาร์ชดยุกชาลส์ ผู้ยังคงขึ้นของพระเจ้าฟิลิปที่ 5 เป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากพวกปฏิวัติในแคว้นอราคอน คาทอลิกและวาเลนเซีย ซึ่งแคว้นเหล่านี้ก็จะได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากชาวนาชาวอังกฤษ ฝ่ายพระเจ้าฟิลิปที่ 5 ทรงได้รับการสนับสนุนจากกองทัพฝรั่งเศสและประชาธิชนชาวคาสติเลียน สหภาพสเปนบังคับต้องการตามด้วยผลของสนธิสัญญาอูtrech (Treaty of Utrecht) ในปี ค.ศ. 1713 และ สนธิสัญญาแรสตัท (Treaty of Rastatt) ในปี ค.ศ. 1714 มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. พระเจ้าฟิลิปที่ 5 ยังคงได้ครองบัลลังก์สเปนและดินแดนในอาณานิคมของสเปน
2. พระเจ้าฟิลิปที่ 5 จะต้องบอกเลิกสิทธิในการครองบัลลังก์ฝรั่งเศส
3. สเปนจะต้องยก
 - 3.1 แคว้นแลนด์ (เบลเยียม) มิลาน ชาร์ติเนียและเนเปลส์ให้แก่ออสเตรีย
 - 3.2 ซิซิลีให้แก่ชาวออย
 - 3.3 เกาะไนนอร์ก้าและบิบออลต้าให้แก่องค์กรชาติ
4. สเปนต้องยอมรับอาเซียนโต (Asiento) หรือเอกสารที่ใช้ในการส่งทางไปขายยังอาณานิคมในทริปอเมริกาและ Navio de Permiso หรือสิทธิในการส่งเรือในแต่ละปีไปค้าขายยัง Porto Bello ในปานามา (Panama) ซึ่งอยู่ในทริปอเมริกาให้แก่องค์กรชาติ

สาระสำคัญของสนธิสัญญาสหภาพคือทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวได้ปฏิบัติให้สเปนหลุดพ้นจากความตากต่ำซึ่งเกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 17 เพราะจะมีผลทำให้สเปนได้ลดข้อผูกพันต่อภาระที่มีอยู่ในต่างแดนลง ซึ่งจะเป็นการช่วยให้สเปนสามารถนำเอารัฐบาลที่มีอยู่มาใช้ทำงานบำรุงกิจการภายในประเทศได้โดย

ประการแรก ข้อตกลงดังกล่าวได้ตัดความรับผิดชอบของสเปนลงโดยสเปนไม่ต้องเข้าไปรับผิดชอบต่อคืนเดนของสเปนบนภาคพื้นทริปอเมริกาต่อไป ซึ่งความพยายามที่จะรักษาคืนเดนดังกล่าวเป็นนโยบายที่ผิดพลาดถือเป็นการทำลายความเชื่อมแข็งของสเปนลง เพราะฉะนอย่าง

³ ต่อมาทรงได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นจักรพรรดิชาลส์ที่ 6 แห่งอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ในระหว่างปี ค.ศ. 1711-1740

ดังกล่าวทำให้สเปนต้องเข้าไปพัวพันแข่งขันกับชาติอื่น ๆ ทั้งทางด้านศาสนาและการเมือง

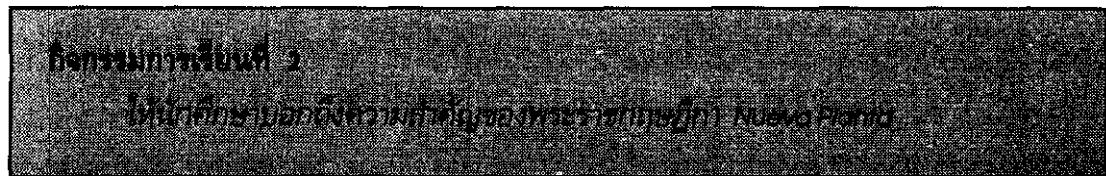
ประการที่สอง ผลจากข้อตกลงดังกล่าวเท่ากับเป็นการเพิ่มอำนาจให้แก่กษัตริย์สเปน เพราะได้นำไปสู่การตัดเสรีภพในการปกครองตนเอง (Fueros) ของบรรดาแคว้นต่าง ๆ ที่ก่อการกบฏต่อ กษัตริย์สเปน เควนอรากอนและวาเลนเซียได้ถูกจัดรูปการปกครองขึ้นมาใหม่ใน ค.ศ. 1707 เกษมาร์จอกาในปี ค.ศ. 1715 และแคว้นคาทอลิเนียในปี ค.ศ. 1716 โดยพระราชนิษฐ์ Nueva Planta ซึ่งถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของคาทอลิเนีย ดังนั้น สิทธิในการปกครองตนเองจึงคงเหลือเพียงแคว้นนา瓦ร์และแคว้นบาสก์ ซึ่งถือเป็นดินแดนที่อยู่ภายนอกแคว้นคาสติลที่ยังคงได้รับเอกสารห้ามดังกล่าวอยู่

ประการที่สาม กษัตริย์สเปนสามารถรวมระบบการปกครองมาไว้ที่ส่วนกลางได้สำเร็จ และกษัตริย์ยังสามารถเพิ่มรายได้โดยการเก็บภาษีตามหลักการที่ขอบธรรมซึ่งเท่ากับเป็นการระดับความเจริญทางด้านเศรษฐกิจของประเทศโดยการลดกำแพงภาษีภายในประเทศลง

ประการที่สี่ ทางด้านวิชาการได้มีการฝอนคลายข้อบังคับที่เคยมีมาตั้งแต่สมัยต่อต้านการปฏิรูปศาสนา (Counter-Reformation) ซึ่งเคยใช้บังคับต่อผู้ท่องคุณวุฒิทั่วโลก และต่อมาได้มีการจัดตั้งสถาบันต่าง ๆ ขึ้น เช่น สถาบันทางด้านภาษา ห้องสมุดแห่งชาติ สถาบันทางด้านประวัติศาสตร์ เป็นต้น

สรุป

พระเจ้าฟิลิปที่ 5 และคณะผู้บริหารของพระองค์ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีในด้านการปกครองภายในประเทศ แต่ขณะเดียวกันพระองค์ก็ต้องเสียดินแดนสเปนบางส่วนในต่างประเทศไป⁴

⁴E.N. Williams, *Dictionary of English and European History 1485-1789*, p. 358-359.

เหตุการณ์ภายในประเทศภายหลังจากปี ค.ศ. 1714

สังฆราชอัลเบอร์โน

ภายในหลังจากที่พระนางอลิซาเบธ ฟาร์เนส ได้เข้ามามีอำนาจในการปกครองสเปนในปี ค.ศ. 1714 แล้ว เม่นโยบายการปฏิรูปที่เคยกระทำมาจะถูกลดบทบาทลงแต่จุดมุ่งหมายที่สำคัญของพระนางอลิซาเบธยังคงเป็นการดึงอำนาจเข้าสู่ตนยึกลำไผ่เพื่อเพิ่มพระราชอำนาจ ของกษัตริย์สเปนและการปฏิรูปทางด้านเศรษฐกิจ จากปี ค.ศ. 1715–1719 สังฆราชอัลเบอร์โน (Julio Alberoni) พระทวารอิตาเลียนได้เข้ามายังการปกครองสเปนในฐานะคนสนิทของพระราชินีโดยไม่มีตำแหน่งทางการเมือง อัลเบอร์โนได้ใช้สภานี้เครื่องมือของรัฐบาลเพื่อที่จะทำการปฏิรูปทางด้านการคลังโดยการเก็บภาษีที่เป็นธรรม ตัดทอนรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย ป้องกันการทุจริตของพวกข้าราชการ มีการสร้างกองทัพบก กองทัพริโอ รวมทั้งการต่อเรือลินค่า ได้มีการเชื้อเชิญให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนเพื่อเป็นการกระตุ้นการค้าและการอุตสาหกรรมทั้งในสเปนและในอาณา尼คமของสเปน การทำงานของสังฆราชอัลเบอร์โนจะเน้นหนักไปทางด้านการปฏิรูปเศรษฐกิจและการคลัง

Juan Guillermo Ripperda

จากปี ค.ศ. 1719–1726 ริพเพอร์ดา (Juan Guillermo Ripperda) ได้เข้ามารับหน้าที่ต่อและก็ยังคงดำเนินนโยบายตามที่สังฆราชอัลเบอร์โนได้วางเอาไว้ ริพเพอร์ดาเป็นนักแสวงโชคชาวดัทช์ซึ่งอดีตเคยนับถือศาสนานิกายโปรเตสแตนท์มาก่อนต่อมาได้เปลี่ยนมาเป็นคาಥอลิก และก็ได้เลื่อนฐานะขึ้นเป็นชนชั้นสูง (Grandee) ของสเปน ริพเพอร์ดามีแผนการที่จะปรับปรุงเศรษฐกิจให้ดีขึ้นแต่ก็ต้องมาเสียตำแหน่งไปก่อนที่แผนงานจะสำเร็จบรรลุเป็นอย่างมาก

ดอน 约瑟 ปาติโน

จากปี ค.ศ. 1726–1736 ปาติโน (Don Jose Patino) ได้เข้ามาทำหน้าที่แทนริพเพอร์ดาภายหลังจากที่ดำรงตำแหน่งข้าหลวงตรวจการ (Intendente) เป็นเวลาหลายปีปาติโนมีประสบการณ์ที่เคยทำหน้าที่อยู่ในหลายจังหวัดของสเปนโดยเฉพาะงานของเขาก็จะเน้นทางด้านพาณิชย์น้ำวิปาติโนเคยเป็นผู้ควบคุมการค้าระหว่างสเปนกับอาณานิคมในหมู่เกาะอินเดียตะวันตก ต่อมาเขาก็เป็นผู้รับผิดชอบทางด้านการเงินโดยเฉพาะการเพิ่มรายได้เพื่อที่จะนำมาพัฒนาทั้งกองทัพบกและกองทัพริโอของสเปนตามพระราชประสงค์ขององค์พระราชินี

ภายในหลังจากสมัยของปาติโนแล้วก็จะมีบุคคลต่าง ๆ เข้ามาทำหน้าที่ดังต่อไปนี้คือ จากปี ค.ศ. 1738–1743 แคมปิลโล (Don Jose Del Campillo) และจากปี ค.ศ. 1743–1745 โซโน เดอวิญญา (Zenon de Somodevilla, Amrques de la Ensenada) จะได้รับตำแหน่งสืบต่อกันโดยจะเน้นงานทางด้านปฏิรูปทางเศรษฐกิจและพัฒนากองทัพสเปน⁵

⁵Ibid., p. 359.

การต่างประเทศ

นโยบายหลักทางด้านการต่างประเทศในยุคหนึ่งคงผูกพันกับดินแดนในอิตาลีและอาณาจักรในทวีปอเมริกา โดยเฉพาะอิตาลีนี้ได้กล่าวมาเป็นดินแดนที่ยังคงเป็นที่ผูกใจของกษัตริย์สเปนเม็ภัยหลังจากการทำสนธิสัญญาสงบศึกอุทิศแล้วกิตาม สำหรับอสเตรียยังคงทำสัมภาระติดพันอยู่กับสเปนจนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1720 ทั้งนี้ เนื่องจากพระเจ้าฟิลิปที่ 5 ทรงปฏิเสธที่จะยอมรับการสูญเสียดินแดนของสเปนในอิตาลีให้แก่จักรพรรดิชาลส์ที่ 6 ในขณะเดียวกันจักรพรรดิชาลส์ที่ 6 ก็ยังทรงมีความต้องการที่จะได้ครองบัลลังก์สเปน ปัญหาที่ตามมาอีกประการหนึ่งคือพระเจ้าฟิลิปที่ 5 ยังทรงยืนยันในสิทธิของพระองค์ในการขึ้นครองบัลลังก์ฝรั่งเศสซึ่งในขณะนั้นมีข่าวว่าพระเจ้าหลุยส์ที่ 15 ผู้ทรงพระเยาว์กำลังล้มป่วยอย่างหนักและมีหัวร่าวยังคงจะไม่รอดชีวิต

จุดมุ่งหมายของพระนางอลิชาเบธ พาร์เนส

ความผูกพันของสเปนในการเข้าไปทำสงครามในอิตาลีในยุคนี้เป็นความตั้งพระทัยโดยตรงของพระราชินีอลิชาเบธ พาร์เนส โดยที่พระองค์ทรงมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าครอบครองรัฐ 2 รัฐ ในแหลมอิตาลี คือ พาร์มา-เพียงเซน扎 (Parma-Placenza) และทัสคานี (Tuscany) เพื่อยกบัลลังก์ของทั้ง 2 รัฐนี้ให้แก่พระราชโอรส 2 พระองค์ คือ ดอน คาร์ลอส (Don Carlos) และดอน ฟิลิป (Don Philip) ผู้ที่ให้การสนับสนุนนโยบายดังกล่าวคนแรกได้แก่ สันมาราชอัลเบอร์โนนี โดยสัมภาระที่เกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1717–1720 เป็นแผนการรุกรุกของอัลเบอร์โนนีต่อ ชาาร์ดิเนีย ในปี ค.ศ. 1717 และต่อ ซิซิลี ในปี ค.ศ. 1718 ดังนั้น ฝรั่งเศส อังกฤษ และ ซอลแคนด์ จึงได้รวมกลุ่มกันขึ้นเป็น ไตรพันธมิตร (Triple Alliance) ในเดือนมกราคมปี ค.ศ. 1717 เพื่อที่จะรักษาสันติภาพและคงไว้ซึ่งสนธิสัญญาอุทิศ และโดยที่ไม่ได้มีการประกาศสงครามอย่างเป็นทางการ กองเรือของอังกฤษได้บุกเข้าโจมตีและทำลายกองเรือของสเปนซึ่งเพิ่งถูกจัดตั้งขึ้นมาใหม่ ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1718 ณ สมรภูมิทางทะเลบริเวณแหลมแพสเซโร (Cape Passero) นอกฝั่งซิซิลี ต่อมาเมื่อออสเตรียเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรจึงได้กล่าวมาเป็นกลุ่มพันธมิตรสี่เหลี่ยม (Quadruple Alliance) ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1718 ในระหว่างปี ค.ศ. 1719–1720 กองเรือฝรั่งเศสได้รุกเข้าไปในสเปนทั้งทางด้านมหาสมุทรแอตแลนติกและทะเลเมดิเตอร์เรเนียน การรวมกำลังของกลุ่มพันธมิตรทำให้สเปนไม่สามารถต้านทานเอาไว้ได้ ความพ่ายแพ้ของสเปนทำให้อัลเบอร์โนนีต้องหลบออกจากอิตาลีไปในตอนปลายปี ค.ศ. 1719 สเปนต้องคืนชาาร์ดิเนียแก่ชาวอยุธยาและพระเจ้าฟิลิปที่ 5 ต้องบอกเลิกการอ้างสิทธิของพระองค์เหนือเกาะชาาร์ดิเนีย แต่ ดอน คาร์ลอส ได้รับการยืนยันจากกลุ่มพันธมิตรว่าพระองค์จะได้ครองบัลลังก์พาร์มาสืบต่อจาก

ตรากุลฟาร์เนส (Farnese) ผู้ครองบัลลังก์พาร์มา และ ดอน ฟิลิป จะได้ครองบัลลังก์ทัสคานีสืบต่อจาก ตรากุลมิดิซี (Maddalini) ผู้ครองบัลลังก์ทัสคานี ซึ่งหันสองตรากุลกำลังจะลิ้นสุดอำนาจเนื่องจากขาดผู้สืบราชบัลลังก์

ความสมหวังประการแรกของพระนางอลิชาเบธ

ในช่วงที่ริพเพอร์ดาเข้ามามีอำนาจ หันอังกฤษและฝรั่งเศสต่างก็เป็นอุปสรรคทำให้สเปนไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่พระนางอลิชาเบธตั้งเอาไว้ ในสมัยของปาร์ติโนสเปนได้ลงนามในสนธิสัญญาเซวิลล์ (Treaty of Seville) ในปี ค.ศ. 1729 กับอังกฤษและฝรั่งเศสเพื่อตกลงปัญหาทางการค้า และปัญหาที่ยังตกลงกันไม่ได้โดยคู่สัญญาตกลงกันว่า ดอน คาร์ลอส จะได้ตำแหน่งดุกแห่งพาร์มา (Duke of Parma) ทันทีที่ผู้ปกครองตรากุลฟาร์เนสทรงคุ้มครองดุกอันโตนิโอ (Duke Antonio) สิ้นพระชนม์ลง และเมื่อดุกอันโทนิโอสิ้นพระชนม์ลงในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1731 อังกฤษและฝรั่งเศสได้ร่วมเจรจาตกลงกับอสเตรีย ยอลาเคนด์ ซึ่งจะมีผลให้ออสเตรียตกลงยอมที่จะให้สเปนได้ครอบครองพาร์มา และทัสคานี และดอน คาร์ลอส จะได้รับตำแหน่งดุกแห่งพาร์มา อย่างเป็นทางการในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1732 ซึ่งจะทำให้ความคาดหวังประการแรกของพระนางอลิชาเบธประสบผลสำเร็จ

ต่อมาพระนางอลิชาเบธก็ได้นำอาสาสเปนเข้าไปมีส่วนร่วมในสงครามสืบราชสมบัติโปแลนด์ (War of the Polish Succession) ในระหว่างปี ค.ศ. 1733–1735 และ ค.ศ. 1738 โดยสเปนจะอยู่ฝ่ายเดียวกับชาวอยุธยา-ชาาร์ดิเนีย และ ฝรั่งเศส ซึ่งทำการสนับสนุนแก่สตาโนสลาส เลคซินสกี (Stanislas Leszinski) ผู้เป็นพระราชบิดาของพระนางมาเรีย เลคซินสกี พระราชินีของพระเจ้าหลุยส์ที่ 15 ให้ได้ขึ้นครองบัลลังก์โปแลนด์ โดยต่อสู้กับรัสเซียและอสเตรีย ผู้สนับสนุนพระเจ้าออกัสตุสที่ 3 ให้ขึ้นครองบัลลังก์โปแลนด์

สเปนเข้าสู่สงครามในครั้งนี้เพื่อหวังผลทางการเมืองระหว่างประเทศและพระนางอลิชาเบธก็ได้พยายามยืดอาณาเขตไปสู่สเปน แต่ไม่สำเร็จ ดอน คาร์ลอส โดยสเปนสนับโอกาสเมื่อกองทัพฝรั่งเศสรุกคืบหน้าเข้าไปในแคว้นอิตาลีก่อนทัพเรือสเปนจึงทำการสนับสนุนโดยการเข้ายึดครองเนเปลส์และซิซิลีและดอน คาร์ลอส ก็ได้รับการสวมมงกุฎเป็น พระเจ้าชาลส์ที่ 3 กษัตริย์แห่งอาณาจักรเนเปลส์ และซิซิลี ในปี ค.ศ. 1735 ซึ่งตำแหน่งดังกล่าวจะได้รับการยืนยันอย่างเป็นทางการจากสนธิสัญญาสันบคึกเวียนนา (Treaty of Vienna) ในปี ค.ศ. 1738 โดยพระเจ้าชาลส์ที่ 3 จะต้องบอกเลิกสิทธิ์ของพระองค์ต่อราชบัลลังก์ของรัฐพาร์มา และมอบให้แก่องค์จักรพาร์ดิ ถึงแม้ว่าพระนางอลิชาเบธต้องการได้ดินแดนดังกล่าวเพื่อมอบให้แก่ดอน ฟิลิป

แต่ในที่สุดพระองค์ก็ต้องยอมรับในข้อตกลงที่ได้กระทำจนบรรลุดุณหமายเป็นที่เรียบร้อย “ไปแล้ว” (Fait Accompli)

ปัญหาอาณา尼คสเปนในทวีปอเมริกา

ปัญหาอาณา尼คสเปนในทวีปอเมริกาเกิดขึ้นเนื่องจากความก้าวหน้าของพากพ่องค้าชา
อังกฤษที่พยายามจะใช้อำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงสัมปทานทางการค้าตามที่ได้มีการตกลงกันในสนธิ
สัญญาอูเทรคต์ โดยอังกฤษได้รับสัมปทานจากสเปนในการส่งทานนิโกรไปขายยังอาณา尼คสเปน
ในอเมริกา (Asiento) และสัมปทานในการส่งกองเรือในแต่ละปีเพื่อไปยัง Porto Bello ในปานามา

พากพ่องค้าชาอังกฤษต้องการเพิ่มสิทธิทางการค้า กับอาณา尼คสเปนเนื่องจากความ
ต้องการสินค้ามีเพิ่มขึ้น ดังนั้น อังกฤษจึงพยายามหลีกเลี่ยงข้อตกลงโดยการลักลอบส่งสินค้า
ไปยังทวีปอเมริกา ทำให้พอก้าชาอังกฤษที่ถูกจับได้ถูกลงโทษอย่างรุนแรง ซึ่งผลจากการลงโทษ
ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสงครามระหว่างอังกฤษกับสเปนที่มีชื่อว่า สงครามทูข่องเจนกินส์ (War of
Jenkins's Ear) ในปี ค.ศ. 1739 สงครามเกิดขึ้นโดยมติมหาชน (Public Opinion) ในอังกฤษได้
บีบบังคับให้นายกรัฐมนตรีวอลโพล (Walpole) ประกาศสงครามกับสเปน

เมื่อจักรพรรดิชาลส์ที่ 6 สิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1740 สงครามก็ได้ขยายเข้าไปในยุ
โรปและได้กล้ายมาเป็นสงครามสืบราชสมบัติอสเตรีย (War of the Austrian Succession) ใน
ระหว่างปี ค.ศ. 1740–1748 โดยพระเจ้าฟิลิปที่ 5 ทรงอ้างสิทธิในราชบัลลังก์อสเตรียเนื่อง
จากจักรพรรดิชาลส์ที่ 6 สิ้นพระชนทัลงโดยไม่มีทายาทผู้ชายที่จะสืบราชบัลลังก์ สเปนได้
ร่วมเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศสตามสนธิสัญญาฟองเทโน่ (Treaty of Fontainebleau) จุด
มุ่งหมายที่สำคัญของสเปนภายใต้การนำของพระนางอลิชาเบธ ฟาร์เนส คือการลักดันให้
ตอน ฟิลิป ได้ครองบัลลังก์มิลานและพาร์มา ซึ่งจะมีผลทำให้สเปนต้องร่วมมือกับฝรั่งเศสต่อสู้
กับอังกฤษ เพื่อแข่งขันกันเป็นใหญ่ในมหาสมุทรแอตแลนติก ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และใน
อินเดียซึ่งตามความเป็นจริงแล้วส่วนตัวจะเป็นการแข่งขันกันโดยตรงระหว่างอังกฤษกับ
ฝรั่งเศส เนื่องจากสเปนที่เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาจะเป็นการแข่งขันกันระหว่างสเปนกับอังกฤษ ซึ่งมี
สาเหตุมาจากสงครามทูข่องเจนกินส์ สงครามดุลิสด้วยสนธิสัญญาอีก-ลา-ชาเปลล์ (Treaty of
Aix-La-Chapelle) ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1748 ซึ่งจะมีผลทำให้ตอน ฟิลิป ได้ครองบัลลังก์ พาร์มา
นับเป็นความสำเร็จของพระนางอลิชาเบธ ฟาร์เนส ตามที่ได้ทรงตั้งพระทัยไว้ ภายหลังจากนั้น
พระองค์ก็ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการทางด้านต่างประเทศอีกเลย

¹Rhea Marsh Smith, *Spain : A Modern History* (Michigan : The University of Michigan Press, 1965), p. 240-241.

ว่าด้วยหัวข้อพระเจ้าฟิลิปที่ 5

พระเจ้าฟิลิปที่ 5 เสด็จสวรรคตในปี ค.ศ. 1746 กษัตริย์สเปนองค์ต่อ ๗ มาจะไม่ทรงพยายามเข้าไปเกี่ยวข้องกับดินแดนในแคว้นอิตาลี เพราะปัญหาที่สำคัญของสเปนในสมัยต่อมาคือปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในอาณาจักรในทวีปอเมริกา⁷

พระเจ้าเฟอร์ดินานที่ 6 (ค.ศ. 1746-1759) ทรงเป็นพระราชนครองที่ 2 ของพระเจ้าฟิลิปที่ 5 ซึ่งประสบภัยกับพระราชมารดา หลุยส์ แห่งชาวอย ในปี ค.ศ. 1713 ทรงเข้าสู่พิธีอภิเษกสมรสกับเจ้านายบาร์บาราแห่งบรากันซา (Barbara of Braganza) ผู้เป็นพระราชธิดาของพระเจ้าจอห์นที่ 5 แห่งปอร์ตุเกส พระราช妃เป็นบาร์บาราเสด็จสวรรคตโดยปราศจากองค์รัชทายาทในปี ค.ศ. 1758

พระเจ้าเฟอร์ดินานที่ 6 ทรงเป็นบุคคลที่มีลักษณะเชื่อมโยงมีกระตือรือล้น ในช่วง 4 ปีสุดท้ายของพระองค์ทรงมีการแต่งความกดดันทางจิตอย่างรุนแรง แม้ว่าพระองค์จะมีลักษณะธรรมชาติไม่มีอะไรเด่น แต่พระองค์ก็ยังทรงทำบุคคลที่มีความสามารถมาช่วยงานทางด้านการปกครองได้เป็นอย่างดี ทรงสนับสนุนทั้งทางด้านการศึกษาและศิลปะ ต้องการปรับปรุงประเทศและนำความสันติสุขมาสู่สเปน ดังนั้น ในสมัยนี้สเปนจึงไม่พยายามที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอิตาลีแต่จะมุ่งรักษาความมั่นคงของอาณาจักรในอเมริกาโดยการดำเนินนโยบายมุ่งความสงบสุขโดยการวางแผนกล้างในความขัดแย้งระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศส ประเทศสเปนเริ่มรุ่งเรืองและเริ่มมั่งคั่งในทางเศรษฐกิจซึ่งจะส่งผลดีต่ออัษฎาวองค์ต่อมา

การเมืองภายในประเทศในระหว่างปี ค.ศ. 1746-1754

รัฐบาลสเปนในสมัยนี้จะอยู่ภายใต้ผู้นำที่สำคัญ 2 คนคือ เอ็นเซนาดา (Ensenada) และคาร์วาคาล (Carvajal) สำหรับเอ็นเซนาดาเน้นเครื่องร่วมงานกับพระเจ้าฟิลิปที่ 5 มาก่อน ดังนั้น จึงได้สำนักงานทางด้านการปฏิรูปการปกครองต่อจากสมัยของพระเจ้าฟิลิปที่ 5 โดยพยายามดึงอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางให้มากที่สุดเพื่อให้บรรลุดสุขสุดของการปกครองในระบบสมมูลณาญาลิทธิราชย์ (Absolutism) มีการรับชุนนานาชั้นผู้น้อยให้เข้ามาทำการและรัฐบาลกลางพยายามเพิ่มอำนาจโดยการเข้าไปควบคุมชุนนานาห้องถินโดยการแต่งตั้งข้าหลวงตรวจการ (Intendentes) ขึ้นในปี ค.ศ. 1749 ซึ่งเป็นการเลียนแบบมาจากการควบคุมชุนนานาห้องถินของฝรั่งเศส การแต่งตั้งหรือการเลื่อนขึ้นในระบบข้าราชการพลเรือนตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณงามความดีมากกว่าจะดูที่ชาติ

⁷E.N. Williams, Dictionary of England and European History 1485-1789, p. 360-361.

กำเนิดหรือจากการใช้เงินเพื่อให้ได้มาซึ่งจุดมุ่งหมายดังกล่าว เอ็นเซนาดา ยังได้ใช้เงินไปเป็นจำนวนมากเพื่อที่จะสร้างกองทัพเรือของสเปนขึ้นมาใหม่ มีการขยายกำลังทางบก ก่อสร้างถนน ปรับปรุงระบบไปรษณีย์ ปรับปรุงการเก็บภาษี ดังตัวอย่างเช่นการยกเลิกภาษีที่เก็บจากการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ เพื่อเป็นผลั้นในการกระตุ้นเศรษฐกิจของสเปนให้ดีขึ้น

การต่างประเทศ

การต่างประเทศของสเปนในสมัยนี้จะอยู่ในความรับผิดชอบของคาร์วากาล (Don Jose de Carvajal Y Lancaster) ผู้มีผลงานในการช่วยยุติสิ่งความลึบ秘密 ต่อสเปน ใจกลางเมืองระห่ำว่างประเทศ ของสเปนจากความพยายามที่จะเข้าไปมีอำนาจในอิตาลี ไปสู่การสกัดกั้นความก้าวหน้าของอังกฤษที่มีต่ออาณานิคมของสเปนในทวีปอเมริกา ซึ่งนโยบายดังกล่าวจะใช้วิธีการเจรจาโดยไม่มีการนำอาสาสมัครมาเป็นเครื่องมือ คาร์วากาลเลือกที่จะวางตัวเป็นกลางมากกว่าจะเข้าข้างฝรั่งเศสในการตีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศส เพราะเชื่อว่าแม้จะมีการรวมกำลังกันระหว่างฝรั่งเศสกับสเปนก็ยังจะไม่แข็งแกร่งพอที่จะเอาชนะอังกฤษได้ ในเวลาต่อมาเขาได้ทำสัญญาการค้าระหว่างสเปนกับอังกฤษ (Anglo-Spanish Commercial Treaty) ในปี ค.ศ. 1750 ซึ่งจะทำให้อังกฤษยกเลิกสนธิสิทธิ์ในการส่งหาสไปชาอย่างอาณานิคมสเปน (Asiento) โดยอังกฤษจะได้รับเงิน 100,000 ปอนด์เป็นค่าชดเชยเพื่อจ่ายให้แก่บริษัท South Sea Company ผู้ได้รับสัมปทาน นอกจากนี้ คาร์วากาล ยังสามารถทำสัญญา Treaty of Aranjuez ในปี ค.ศ. 1752 กับอังกฤษได้สำเร็จ โดยมีสาระสำคัญคือ อังกฤษจะวางตัวเป็นกลางในกรณีพิพาทที่เกิดขึ้นในดินแดนอาณัติของสเปนในแหลมอิตาลี ปัญหาที่สำคัญของสเปนอีกประการหนึ่งคือปัญหาการแข่งกันแต่งตั้งพระในสเปนระหว่างสันตะปาปา กับบัตริย์สเปนซึ่งคาร์วากาลสามารถเจรจาตกลงกับสันตะปาปาเบเนเดคท์ที่ 15 (Benedict XV) ได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1753 โดยบัตริย์สเปนจะมีอำนาจเหนือศาสนจักรในสเปนโดยจะต้องจ่ายค่าตอบแทนแก่สันตะปาปาเป็นการชดเชย ลักษณะของคาร์วากาลโดยทั่วไปจะเป็นผู้ที่นิยมอังกฤษ ส่วนเอ็นเซนาดา จะเป็นผู้นิยมฝรั่งเศส และเมื่อคาร์วากาลเสียชีวิตลงในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1754 เอ็นเซนาดา ก็เริ่มเจรจาลับกับฝรั่งเศส ซึ่งจะมีผลทำให้เอ็นเซนาดา ถูกกอดด้อมจากตำแหน่งโดยพระเจ้าเฟอร์ดินานด์ที่ 6 ไปในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1754

สเปนในช่วงสุดท้ายของพระเจ้าเฟอร์ดินานด์ที่ 6 (ค.ศ. 1754–1759)

ริคาโรโด วอล (Ricardo Wall) ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งอัครมหาเสนาบดีของสเปนต่อ

จากสมัยของอีนเดนาดา ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่พระเจ้าเฟอร์ดินานที่ 6 พระสติเริ่มพ่นเพื่อน วอลเป็นชาโกริช (Irish) ที่เกิดในฝรั่งเศส วอลดำเนินนโยบายรักษาสันติภาพตามที่พระเจ้าเฟอร์ดินานที่ 6 ได้ทรงวางแนวทางเอาไว้อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดสงคราม 7 ปี (Seven Years' War) ซึ่งเป็นสงครามระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1756-1763 สเปนได้วางตัวเป็นกลางในช่วงแรกที่เกิดสงครามขึ้น ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้อังกฤษสามารถทำลายดุลอำนาจในการขนส่งทางทะเลในบริเวณมหาสมุทรแอตแลนติกลงได้โดยได้รับชัยชนะเหนือฝรั่งเศสในคานาดา และภายหลังจากที่พระเจ้าเฟอร์ดินานที่ 6 สิ้นพระชนม์ลงในปี ค.ศ. 1759 แล้ว อังกฤษสามารถขยายอำนาจเข้าไปสู่อาณานิคมของสเปนในทวีปอเมริกาได้อย่างง่ายดาย⁶

กิจกรรมการเรียนรู้ ๓

ให้นักเรียนลองใช้ภาษาไทยในการอธิบายความหมายของคำว่า “ชาติ” (Nationality)

พระเจ้าชาลส์ที่ 3 (ค.ศ. 1716-1788) ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ใหญ่ของพระเจ้าฟิลิปที่ 5 ซึ่งประสูติกับพระราชินีอลิซาเบธ ฟาร์เนส ทรงเข้าสู่พิธีอภิเษกสมรสในปี ค.ศ. 1738 กับเจ้าหญิงมาเรีย อมาเลีย (Maria Amalia) ซึ่งเป็นพระราชธิดาของพระเจ้าอ็อกสฟอร์ดที่ 3 (Augustus III) กษัตริย์แห่งโปแลนด์และ Elector of Saxony ก่อนที่พระเจ้าชาลส์ที่ 3 จะขึ้นดำรงตำแหน่งกษัตริย์สเปนในปี ค.ศ. 1759 พระองค์เคยดำรงตำแหน่งตึกแห่งพาร์มา ในปี ค.ศ. 1732 และกษัตริย์แห่งเนเปิลส์ ในปี ค.ศ. 1735 มา ก่อน

พระเจ้าชาลส์ที่ 3 ทรงเป็นกษัตริย์ผู้ทรงภูมิธรรม (Enlightened Absolutist) พระองค์ทรงปฏิรูปรัฐบาลกลาง ปฏิรูปการปกครองมลฑลและรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อเป็นการเพิ่มอำนาจให้แก่สถาบันพระมหากษัตริย์ ทรงเพิ่มงบประมาณแผ่นดิน ขยายกำลังกองทัพ พยายามดึงศาสนา-จักรในสเปนให้เข้ามาอยู่ภายใต้พระราชอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์ ทรงปฏิรูปการศึกษา แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และทรงพยายามที่จะดึงเอาความผูกพันของประชาชนชาวสเปนที่มีต่อท้องถิ่น (Localism) ตามลักษณะที่เคยเป็นมาในอดีตมาสู่ความมุกขพันและความจงรักภักดีต่อประเทศชาติที่เป็นส่วนรวม (Nationalism)

⁶Ibid., p. 148-149.

ในด้านการต่างประเทศ พระองค์ทรงพยายามที่จะดึงให้สเปนกลับไปสู่ความเป็นมหาอำนาจครั้งโดยได้เข้าไปแทรกแซงในสงครามเจ็ดปี (Seven Years' War) ในระหว่างปี ค.ศ. 1761–1763 และสงครามประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา (War of American Independence) ในระหว่างปี ค.ศ. 1776–1783 ซึ่งในสงครามครั้งหลังนี้จะมีผลทำให้สเปนได้รับไมนอร์กา (Minorca) และฟลอริดา (Florida) เป็นลิ่งตอบแทน

รูปที่ 17 พระเจ้าชาลส์ที่ 3

การปกครองของพระเจ้าชาลส์ที่ 3 แบ่งออกได้เป็น 2 ยุค คือ

1. ในระหว่างปี ค.ศ. 1759–1766 เป็นยุคแห่งการเร่งการปฏิรูปอย่างรวดเร็วภายใต้การดำเนินงานของเอสกิลลache (Esquilache)
2. ในระหว่างปี ค.ศ. 1766–1788 เป็นยุคที่ได้มีการวางแผนและปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมืองอย่างมั่นคงแล้วภายใต้การดำเนินงานของอารันดา (Aranda) ฟลอริดาบลังก้า (Floridablanca) และ แคมป์โภมาเนส (Campomanes)

สเปนในระหว่างปี ค.ศ. 1759-1766

พระเจ้าชาลส์ที่ 3 ทรงเล็ตต์จากเนเปลส์มายังกรุงมาดริดในเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1759 เพื่อรับตำแหน่งกษัตริย์สเปนสืบต่อจากพระเจ้าเฟอร์dinanที่ 6 ในระยะแรกพระองค์ทรงนำเอา

คณรัฐมนตรีที่เคยดำรงตำแหน่งในสมัยของพระเจ้าเฟอร์ดินานที่ 6 ให้กลับเข้ามาร่วมงานกับพระองค์ และพระองค์ได้นำมาคิวส เดอ สกีลากซี (Marquis de Squillaci) ซึ่งเป็นคนสนิทของพระองค์ ติดตามมาจากเนเปลสโดยพระองค์ได้ทรงแต่งตั้งให้สกีลากซีดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (Secretary of Treasury) ในปี ค.ศ. 1759 หลังจากนั้น พระองค์ก็ได้ให้สกีลากซีขึ้น ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (Secretary of War) อีกตำแหน่งในปี ค.ศ. 1763 ซึ่งจะมีผลทำให้สกีลากซีเป็นที่รังเกียจและได้รับความอิจฉาจากบรรดาลุ่มชนชั้นสูงของสเปน แต่สกีลากซีก็ไม่ได้ใส่ใจในสิ่งที่เกิดขึ้นนอกจากเปลี่ยนชื่อใหม่จากภาษาอิตาเลียนมาเป็นเอสกีลากเช (Esquilache) ซึ่งเป็นภาษาสเปน

ภารกิจการเดินหน้า ๔

ให้นักศึกษาอ่านเอกสารด้านความฯ ที่เคยถูกห้ามครองโดยพระเจ้าชาลสที่ ๓ แห่งสเปน
ให้ฟังของเรื่องเมืองกรุงอาตูราเพนาในกาลครั้งปัจจุบัน ในปี ค.ศ. 1759

การต่างประเทศในช่วงแรกของพระเจ้าชาลสที่ ๓

พระเจ้าชาลสที่ ๓ ทรงลงทะเบียนนโยบายการวางแผนตัวเป็นกลางของพระเจ้าเฟอร์ดินานที่ 6 โดยนำเอาราชอาณาจักรสเปนเข้าไปร่วมในสหภาพเจ็ดปีในระหว่างปี ค.ศ. 1761-1763 โดยพระองค์หวังที่จะ ต่อต้านอังกฤษภายใต้การนำของวิลเลียม พิต (William Pitt, The Elder) ผู้มีนโยบายสนับสนุน ลัทธิจักรวรรดินิยม (Imperialism) ซึ่งจะนำความหายจะมาสู่จักรวรรดิสเปน โดยพระองค์ได้ ร่วมลงนามเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1761 ตั้งนั้น อังกฤษจึงได้ประกาศสงครามกับ สเปนในเวลาต่อมา สองความเจ็ดปีทำให้สเปนต้องเสีย Havana และม尼ลา (Manila) ให้แก่องกฤษไปในปี ค.ศ. 1762 แต่สเปนก็ได้รับชาครามเอนโต (Sacramento) อาณานิคม ของปอร์ตุเกสบนฝั่งแม่น้ำริเวอร์เพรท (River Plate) จากปอร์ตุเกส และจากสารัคัญในสนธิ สัญญาปารีส (Treaty of Paris) ในปี ค.ศ. 1763 เพื่อยุติสหภาพเจ็ดปี สเปนต้องยกพลอธิ达ให้ แก่องกฤษและอนุญาตให้อังกฤษเข้าไปตั้งไม้ในไฮอนดูรัส (Honduras) สเปนต้องบอกเลิกการอ้าง ลิทธิขอร่วมจับปลาในคานาดาและต้องคืนชาครามเอนโตให้แก่ปอร์ตุเกส แต่สเปนก็ได้รับขยาย และม尼ลาคืนจากอังกฤษ และยังจะได้รับทูลย์เตียนจากฝรั่งเศสเพื่อเป็นการทดเชยที่สเปนต้อง เสียฟลอริดาให้แก่องกฤษ⁹

⁹The New Encyclopedia Britannica, Vol. 17 (1981), 434.

การปฏิรูปของเอสกีลาเซ

รัฐมนตรีอสกีลาเซ ได้จัดตั้งคณะกรรมการ Junta del Catastro ขึ้นเพื่อปฏิรูปการเก็บภาษีโดยจะเก็บจากพวกริ่วรายซึ่งจะมีผลทำให้พวกรุนแรงและกลุ่มอภิทัชชันผู้เสียผลประโยชน์ไม่พอใจจึงพยายามขัดขวางการปฏิรูปดังกล่าว เอสกีลาเซยังได้ทำตัวเป็นปฏิบัติศัตรุต่อพวกรุนแรง โดยการจัดตั้งสภาแห่งคัสติล (Council of Castile) ขึ้นมาใหม่และได้นำเอกสารลุ่มทนายและนักกฎหมายผู้มีความสามารถที่ได้เต้ามาจากการชั้นผู้น้อยให้เข้ามาทำงานที่แทนบรรดาลูกหลานของพวกรุนแรงชั้นสูงซึ่งมักจะขาดทิ้งความสามารถและประสบการณ์

เอสกีลาเซได้กระทำการทำตัวเป็นศัตรุกับกลุ่มผู้นำทางเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบไปด้วยพวพ่อค้าและนายธนาคารในมาดริด โดยการเข้าไปควบคุมไม่ให้พวกรดักล่ากอบโกยผลประโยชน์มากจนเกินไป และเอสกีลาเซยังทำความไม่พอใจให้แก่พวพระในสเปนด้วยนโยบาย Regalismo (Regalism) ซึ่งเป็นนโยบายที่จะทำให้ศาสนจักรในสเปนเข้ามายุ่ง干预โดยอ้างว่าตนคือพระมหากษัตริย์และลดอำนาจของสันตะปาปาในสเปน นอกจากนี้ ยังมีการเพิ่มการเก็บภาษีจากพวพระ การลดอำนาจศาลศาสนาในการตัดสินคดีความ การพิมพ์หรือการติดประกาศพระราชโองการขององค์สันตะปาปา (Papal Bulls) จะต้องได้รับพระบรมราชานุญาตจากกษัตริย์สเปนเสียก่อน และเอสกีลาเซยังเป็นผู้ที่ผลักดันให้มีการออกพระราชบัญญัติในการเก็บภาษีด้วยสเปนให้เท่ากับอัตราที่เก็บจากพวกราชอาณาจักร

เอสกีลาเซได้รับปraises มากในคริสต์และเมืองต่าง ๆ ให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยการติดตั้งโคมไฟตามท้องถนน จัดระบบประปา ปรับปรุงคนจรจัดและพวกรหัสโนยตามท้องถนน ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1766 เอสกีลาเซได้ออกกฎหมายห้ามสวมเสื้อคลุมยาวและหมวกปีกกว้าง ซึ่งเป็นที่นิยมสวมกันมานานแล้วในกลุ่มชาวสเปนโดยข้ออ้างที่ว่าเครื่องแต่งกายดังกล่าวทำให้ยากแก่การซื้อตัวผู้ต้องหาที่กระทำการผิด ซึ่งจากการออกกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ประชาชน จนเกิดเป็นเหตุจลาจลขึ้นที่เรียกว่า Mutiny of Esquilache ขึ้นในกรุงมาดริด การจลาจลดังกล่าวมีสาเหตุลึกเนื่องมาจากการที่อาหารมีราคาแพง ซึ่งเป็นผลมาจากการความแห้งแล้งที่เกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1760–1766 ในวันอาทิตย์ (Palm Sunday) ปี ค.ศ. 1766 ผู้คนได้นุกเข้าปล้นบ้านเอสกีลาเซ และประกาศที่จะเอาชีวิตเอสกีลาเซ การจลาจลและการปล้นสุดมีก็เกิดขึ้น 2 วันในกรุงมาดริด จนกระทั่งพระเจ้าชาลส์ที่ 3 ได้มีคำสั่งปลดและเนรเทศเอสกีลาเซออกจากประเทศ พร้อมทั้งยกเลิกคำสั่งห้ามการแต่งกายที่ออกในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1766 รวมทั้งแก้ไขปัญหาราคาอาหารที่มีราคาแพง เหตุการณ์จลาจลจึงได้สงบลง และก็ยังไม่ปรากฏหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่าการจลาจลดังกล่าวได้เกิดขึ้นเองหรือ เกิดจากการบงการโดยพวกรุนแรงและพวกริ่วรายซึ่งไม่พอใจต่อการปฏิรูปการปกครองและเศรษฐกิจของเอสกีลาเซ¹⁰

¹⁰E.N. Williams, Dictionary of England and European History 1485-1789, p. 74-75.

กลุ่มนักปฏิรูปประเทืองปัญญา

สเปนในช่วงเวลาี้จะอยู่ภายใต้การนำของกลุ่มนักปฏิรูปประเทืองปัญญา (Enlightened Reformers) 3 คน คือ เคนเตอร์ กองเด เดอ อารันดา (Count Conde de Aranda) ขุนนางชั้นสูงชาวอาрагอน ผู้ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มนักปรัชญา (Philosophes) และดำรงตำแหน่งประธานสภาแห่งคาสติล ในระหว่างปี ค.ศ. 1766–1773 หลังจากนั้น อารันดาที่ได้รับตำแหน่งทูตสเปนประจำประเทศฝรั่งเศส นักปฏิรูปอีก 2 คน ได้แก่ กองเด เมโดร รอตริเควซ แคมป์โมาเนส (Conde Pedro Rodriguez Campomanes) ผู้ทำหน้าที่ทางด้านการคลังของสภาแห่งคาสติลในระหว่างปี ค.ศ. 1762–1783 หลังจากนั้น แคมป์โมาเนสก็ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานสภาแห่งคาสติลในระหว่างปี ค.ศ. 1783–1791 บุคคลต่อมาคือ กองเด เดอ ฟลอริดาบลันกา (Conde de Floridablanca) ผู้ทำหน้าที่ทางด้านการคลังของสภาแห่งคาสติลในระหว่างปี ค.ศ. 1766–1776 ต่อมาได้รับการแต่งตั้งขึ้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ (Secretary of State) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจกรรมของสงฆ์ (Secretary of Ecclesiastical Affairs) ในระหว่างปี ค.ศ. 1776–1792

การปฏิรูปของกลุ่มนักปฏิรูปประเทืองปัญญาจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการส่งเสริมการปกครองในระบบสมบูรณ์มาลิทธิราชย์ ภายใต้ศาสนานิกายคาಥอลิก ซึ่งก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะก่อให้เกิดการต่อต้านจากพากชุนนางและพากพระ เนื่องจากมีการนำเอาราชชุนนางชั้นต่ำและพากชนชั้นกลางที่มีความรู้และสามารถเข้ามามาทำงาน และถึงแม้จะไม่ได้รับอิทธิพลการต่อต้านศาสนาจารมาราฝรั่งเศส แต่การปฏิรูปได้ก่อให้เกิดความเคร่งครัดในเรื่องวินัยและคำสั่งสอนจึงทำให้เกิดการต่อต้านจากพากพระในสเปน¹¹

สังคมระหว่างสเปนกับอังกฤษ

การต่างประเทศของสเปนยังคงดำเนินนโยบายเป็นปฏิบัติกับอังกฤษโดยการร่วมเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศส ความขัดแย้งระหว่างอังกฤษกับสเปนในระยะนี้ได้ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์หมู่เกาะฟอล์กแลนด์ (The Falkland Islands Crisis) ขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1770–1771 เนื่องจากสเปนได้เรียกร้องสิทธิเหนือหมู่เกาะฟอล์กแลนด์ซึ่งถูกยึดครองโดยอังกฤษและสเปนได้ส่งกองทหารเข้าบุกหมู่เกาะดังกล่าวในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1770 แต่การปะทะกันระหว่างกองทหารของทั้งสองฝ่ายยังไม่เกิดขึ้นเนื่องจากพระเจ้าหลุยส์ที่ 15 แห่งฝรั่งเศสทรงปฏิเสธ

¹¹Keen and Wasserman, *A Short History of Latin America* (Boston : Houghton Mifflin Company, 1984), p. 107.

ที่จะให้การสนับสนุนแก่สเปน นอกจากนี้ อังกฤษภายใต้การนำของเฟรเดอริก นอร์ท (Frederick North) ยังมีนโยบายผ่อนปรนในวิกฤตการณ์ในครั้งนี้ โดยนอร์ทสัญญาว่าอังกฤษจะถอนตัวจากจากหมู่เกาะฟอร์คแลนด์ จึงทำให้สเปนถอนกำลังทหารออกจากหมู่เกาะดังกล่าว

สงครามประกาศอิสรภาพสหรัฐอเมริกากับสเปน

สงครามประกาศอิสรภาพสหรัฐอเมริกาในระหว่างปี ค.ศ. 1776-1783 ได้เปิดโอกาสให้สเปนหาโอกาสแก้แค้นอังกฤษโดยในระยะแรกสเปนได้ร่วมมือกับฝรั่งเศสจัดส่งเสบียงอาหารให้แก่ลิบสารานานิคมของอังกฤษเป็นการลับ หลังจากนั้น สเปนก็ได้ยื่นข้อเสนอขอป้องคงกับอังกฤษแต่ก็ได้รับการปฏิเสธ ดังนั้น สเปนจึงประกาศสงครามกับอังกฤษในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1779 โดยกองกำลังผสมสเปน-ฝรั่งเศส ได้พ่ายแพ้ที่บูกเกาะอังกฤษในระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายน ค.ศ. 1779 แต่ก็ต้องประสบความล้มเหลว ในปี ค.ศ. 1782 สเปนได้ส่งกองทหารเข้าโจมตียิบรอลต้า (Gibraltar) และเกาะไม่นอร์ก้า (Minorca) ซึ่งอยู่ภายใต้การยึดครองของอังกฤษ อังกฤษสามารถยั่นการโจมตีในยิบรอลต้าเอาไว้ได้แต่ก็ต้องพ่ายแพ้บนเกาะไม่นอร์ก้า จาสนธิสัญญาสงบศึกแวร์ชายส์ (Treaty of Versailles) ในปี ค.ศ. 1783 ซึ่งเป็นสนธิสัญญานับแรกที่สเปนเป็นฝ่ายได้เบรียบฝ่ายตรงข้ามนับตั้งแต่สเปนได้มีการทำสนธิสัญญาสงบศึกในช่วง 200 ปีที่ผ่านมาโดยสเปนจะได้รับเกาะไม่นอร์ก้าและฟลอริดาคืนจากอังกฤษ แต่สเปนจะต้องยื้อยันในลิทติที่จะให้อังกฤษตัดไม้ในอ่อนดูรัส นอกจากนี้ สเปนยังได้รับชารามณโตรคีนจากปอร์ตุเกสตามสนธิสัญญาแห่งชาน อัลเดอฟองโซ (Treaty of San Ildefonso) อีกด้วย

ความเกี่ยวข้องกับอาณานิคม

ยุคนี้เป็นยุคที่กษัตริย์สเปนได้ให้ความเอาใจใส่ต่ออาณานิคมของพระองค์เป็นอย่างมาก แต่คณารัฐมนตรีของพระองค์ก็ได้กระทำในสิ่งที่ผิดพลาดโดยให้การสนับสนุนต่อกลุ่มผู้ก่อการร้ายในการต่อสู้กับผู้ปักธงชา维สเปน เพราะคณารัฐมนตรีได้เกิดความระแวงว่าเมืองสหราชอาณาจักรได้รับเอกสารแล้วก็จะกล้ายมาเป็นตัวอย่างแก่กลุ่มผู้ปักธงชา维อาณานิคม ดังนั้น จึงได้มีการปรับปรุงคณะกรรมการผู้บริหารอาณานิคมขึ้นใหม่โดยการส่งข้าหลวงตรวจการ (Intendentes) ไปจากสเปนเพื่อคอยตรวจสอบการทำงานของผู้ปักธงชา维อาณานิคม ทั้งยังได้มีการปรับปรุงการป้องกันอาณานิคมให้ดียิ่งขึ้น

เพื่อให้การติดต่อระหว่างสเปนกับอาณานิคมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจึงได้มีการยกเลิกการผูกขาดของเมืองท่าคадิซ (Cadiz) ซึ่งเป็นเมืองท่าของสเปนเพียงเมืองเดียวที่ติดต่อค้าขายกับอาณานิคมในทวีปอเมริกา โดยการเปิดเมืองท่าเพิ่มขึ้นอีก 9 แห่งในปี ค.ศ. 1765 และในปี ค.ศ. 1788 ก็ได้เริ่มระบบการค้าเสรีต่ออาณานิคม

ในช่วง 10 ปีสุดท้ายของพระเจ้าชาลส์ที่ 3 จะเป็นยุคแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจของจักรวรดิสเปน ซึ่งจะมีผลในการเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐบาลกลาง อย่างไรก็ตาม ความพยายามของพระเจ้าชาลส์ที่ 3 ที่จะปฏิรูปจักรวรดิสเปนได้ก่อให้เกิดผลในทางลบติดตามมา เพราะการที่พระองค์ทรงพยายามจำกัดอำนาจของกลุ่มอภิสิทธิ์ชั้น แล้วมุ่งให้ความหวังแก่พวกที่ไม่มีอภิสิทธิ์ ซึ่งจากการกระทำดังกล่าวจะเป็นการเพาเมล็ดให้แก่ชาวอาณานิคมในการที่จะจัดตั้งรัฐบาลขึ้นปกครองตนเองในเวลาต่อมา¹²

วิธีการดำเนินการปฏิรูปของพระเจ้าชาลส์ที่ 3

พระเจ้าชาลส์ที่ 3 และคณะรัฐมนตรีของพระองค์ได้ทำการปฏิรูปเพื่อต่อต้านกลุ่มอภิสิทธิ์ ซึ่งได้แสวงหาประโยชน์ให้กับกลุ่มของตนเองมาเป็นเวลาช้านาน และการปฏิรูปที่มีลักษณะไม่รุนแรงจะเกินไปจะประสบผลสำเร็จในทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ความคิดในการปฏิรูปของพระองค์จะเป็นการวางแผนรากฐานให้แก่กลุ่มเสรีนิยมที่จะทำการปฏิรูปแบบอีกรั้งในสมัยต่อมา สภาแห่งคาสติล ได้กล้ายมาเป็นองค์กรผู้ควบคุมทางด้านการคลัง และประธานสภาคาสติลก็ได้ปฏิบัติหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในคณะรัฐมนตรี ทางด้านการตัดสินปัญหานางบานในทางปฏิบัตินั้น พระเจ้าชาลส์ที่ 3 จะร่วมตัดสินปัญหากับคณะรัฐมนตรีของพระองค์เป็นรายบุคคลจนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1787 ต่อมาสภากับปรึกษา (Council of State) ก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อประสานนโยบายในระหว่างส่วนราชการที่แตกต่างกัน

ในส่วนราชการพลเรือน คุณสมบัติที่ดีและประสบการณ์จะกล้ายมาเป็นคุณสมบัติสำหรับในการแต่งตั้งและเลื่อนตำแหน่ง ในขณะที่ความมั่งคั่งและชาติกำเนิดจะไม่ใช่คุณสมบัติที่สำคัญอีกต่อไป เมื่อหน่วยราชการได้กล้ายมาเป็นหน่วยงานที่มีการวางแผนงานเป็นอย่างดีจึงทำให้มีการทำงานเป็นระบบยิ่งขึ้น เช่น Intendentes ก็จะจำกัดตนเองอยู่ในงานทางด้านการทหารและการคลัง Corregidores ก็จะเป็นฝ่ายกลั่นกรองกฎหมายและคำสั่งต่าง ๆ ส่วนกฎระเบียบของข้าราชการพลเรือนได้ถูกพิมพ์ขึ้นใช้ในทศวรรษที่ 1770

ในส่วนของกองทัพสเปน ได้ถูกปรับปรุงและขยายให้ใหญ่ขึ้นในตอนปลายสมัยของพระเจ้าชาลส์ที่ 3 กองทัพได้กล้ายมาเป็นกลุ่มอำนาจอิสระและพร้อมที่จะเข้าแทรกแซงทางการเมือง

ในส่วนการปกครองท้องถิ่น ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมากนักในการที่จะจัดอำนาจของพากชนชาวท้องถิ่น แต่พระเจ้าชาลส์ที่ 3 ก็ได้ทรงพยายามที่จะนำเอา Corregidores และ Intendentes เข้าไปควบคุมการทำงานของพากชนชาวท้องถิ่น

¹²Ibid., p. 109.

ปัญหาศาสนาจักรในสเปน

ปัญหาทางด้านศาสนาจักรเป็นปัญหาที่ได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างมากจากพระเจ้าชาลส์ที่ 3 เพราะเป็นนโยบายที่ต้องการให้ศาสนาจักรในสเปนเข้ามายุ่งกับอำนาจขององค์พระมหาภัตริย์ ดังนั้น ศาลอของศาสนาจักรจึงถูกกลดอำนาจลงโดยต้องทำงานร่วมกับศาลอของรัฐ สถานที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ลี้ภัยของศาสนาถูกลดจำนวนลงเหลือเพียง 1-2 แห่งในแต่ละเมือง ภาษีที่เก็บจากคณะสงฆ์ก็ได้ถูกนำเข้ามานักับใช้ ระบบศาลพิเศษทางศาสนา (Inquisition) ได้ถูกนำเข้ามายุ่งกับการดำเนินการดูแลของรัฐและให้ลดการลงโทษแบบป่าเถื่อนลง แต่ศาลพิเศษทางศาสนา ก็ยังคงดำเนินวิธีการที่นำกลัวแม่จะอยู่ในยุคประเทืองปัจจุบัน ยิ่งไปกว่านั้นคณะเยซูอิท (Jesuits) ได้ถูกปราบ害เนื่องจากถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดเหตุการณ์จลาจลเพื่อขับไล่เอสกีล่าเช (The Munity of Esquillache) ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1767 คณะเยซูอิทได้ถูกขับไล่ออกจากสเปน และในวันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 1773 ภายใต้ความกดดันของฟลอริดาบลังกาสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 14 (Clement XIV) ก็ได้สั่งให้เลิกคณะเยซูอิทไปพร้อม ๆ กับการขับไล่คณะเยซูอิทออกจากจักรวรรดิสเปน¹³

กลุ่มนักวิชญ์เจนเซนิสต์ (Jansenist)

เมื่อเหตุการณ์การยกเลิกคณะเยซูอิทธิบาทไปทั่วโลกกลุ่มนักวิชญ์ปฏิรูปเจนเซนิสต์ ซึ่งเป็นกลุ่มนักบวชคาಥอลิกประเทืองปัจจุบัน (Enlightened Catholics) ผู้สนับสนุนให้มีการลดอำนาจสันตะปาปาที่ได้เข้ามามีบทบาทแทนที่คณะเยซูอิท ภายใต้อิทธิพลของพวกเจนเซนิสต์ คริสจักรในสเปนต้องลดบทบาทที่เกี่ยวข้องกับทางโลกลง โดยเฉพาะทางด้านงานฉลองและเทศบาลทางศาสนาและในยุคแห่งเหตุผล (Age of Reason) นี้ได้มีการยืนยันเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยว่าศพควรจะถูกฝังอยู่ภายนอกบริเวณโนส์แลนด์และเนื้อสัตว์สามารถที่จะรับประทานได้ในวันอาทิตย์ ลักษณะที่สำคัญอีกประการของยุคประเทืองปัจจุบันในสเปนซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลคือการวางแผนรากฐานให้สังคมสเปนมีความรู้เพิ่มขึ้นทางด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปะ และความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ เช่น ในจังหวัดบานาส์ (Basques) ได้มีการก่อตั้ง Friends of the Country ขึ้นในปี ค.ศ. 1765 และในกรุงมาดริดได้มีการตั้ง The Madrid Royal Economic Society ขึ้นในปี ค.ศ. 1775 สมาคมต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีการแจกรางวัลแก่ wart ที่ได้พิมพ์ออกเผยแพร่ มีการเปิดโรงเรียนเพิ่มขึ้นรวมทั้งการตั้งตำแหน่งอาจารย์ และรณรงค์เพื่อปลดเปลือกเศรษฐกิจจากข้อผูกมัดที่มีมาในอดีต

¹³Henry Kamen, *A Concise History of Spain* (New York : Charles Scribner's Sons, 1973), p. 104.

เศรษฐกิจของสเปนในสมัยพระเจ้าชาลส์ที่ 3

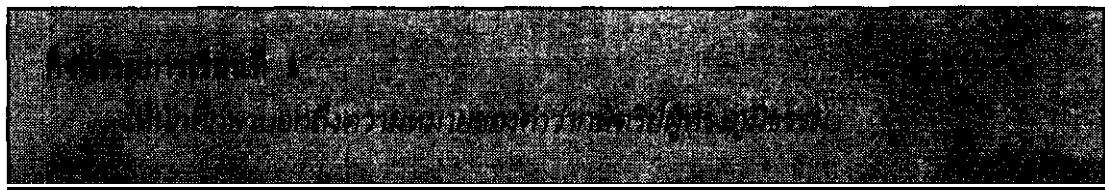
เศรษฐกิจของสเปนในยุคนี้ได้ผูกพันกับระบบการค้าเรือซึ่งเป็นระบบใหม่ที่ได้นำเข้ามาใช้ในจักรวรรดิสเปน ได้มีการปรับปรุงทางด้านการค้าและอุตสาหกรรม การเพิ่มประสิทธิภาพของข้าราชการและกระทรวงการคลัง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะกระตุ้นกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ และเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐ สเปนเริ่มเจริญขึ้นในทุก ๆ ด้านภายหลังจากที่ได้เสื่อมลงเป็นอย่างมากในศตวรรษที่ 17 ลักษณะซึ่งซึ่งที่ให้เห็นถึงความเจริญของสเปนในยุคนี้คือ

1. จำนวนพลเมืองในระหว่างปี ค.ศ. 1700-1786 เพิ่มขึ้นจาก 7 ล้าน เป็น 10.7 ล้านคน
2. ได้มีการปรับปรุงการคมนาคมอย่างกว้างขวาง ภายใต้แรงกระตุ้นของฟลอริดา บลังกา กรุงมาดริดสามารถเชื่อมต่อกับคา巧妙โลเนีย วาเลนเซีย แอนดาลูเซีย กาลิเซีย และจังหวัดบาสก์ ภายใต้ถนนที่มีเครื่อข่ายอย่างกว้างขวาง
3. ได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมในเมืองต่าง ๆ ที่มีเครื่อข่ายของถนนเชื่อมต่อ เช่น เมืองบาร์เซโลนา และได้มีการสั่งเครื่องจักร Spinning Jennies จากอังกฤษเข้ามาใช้ในศตวรรษที่ 1780 ต่อมาได้มีการติดตั้งเครื่องจักรไอน้ำขึ้นในปี ค.ศ. 1790

อย่างไรก็ตาม ภายในกรุงมาดริดสภาพของอุตสาหกรรมยังมีลักษณะล้าหลังและเดือยชา เช่นเดียวกับการเกษตรกรรมซึ่งยังคงผูกพันกับวิธีการผลิตแบบตั้งเดิมที่ทำสืบทอดกันมาเป็นเวลาหนึ่ง การปรับปรุงทางด้านการเกษตรเริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1786 โดยสมาคมผู้เลี้ยงสัตว์ (Mesta) ได้เสียสิทธิที่เรียกว่า Posession หรือสิทธิที่จะเช่าหุ้งหญ้าเพื่อการเลี้ยงสัตว์โดยไม่มีกำหนดระยะเวลา แห่งการลี้สุกด ซึ่งทำความเดือดร้อนให้แก่ชาวนาเป็นอันมาก ต่อมาในปี ค.ศ. 1788 เจ้าของที่ดินได้รับอนุญาตให้ล้อมรั้วและห่วนໄภในทุ่งหญ้าของตนเองได้

ในตอนปลายปี ค.ศ. 1788 พระเจ้าชาลส์ที่ 3 ทรงป่วยเป็นไข้หวัดอย่างรุนแรงและต่อมาได้เสด็จสวรรคตในกรุงมาดริดในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1788 สิ่งที่ได้จากไปพร้อมกับพระองค์คือความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาขั้นพื้นฐานทางด้านการเกษตร เช่น ปัญหาที่พวกใช้แรงงานไม่มีที่ดินเป็นของตนเองและปัญหาที่ดิน穰รังว่างเปล่าของคริสตจักรของพากชุนนางและของรัฐที่ไม่ได้ใช้ทำการเพาะปลูกภายใต้อิทธิพล Mortmain หรือสิทธิการครอบครองที่ดินตลอดไปโดยไม่มีการเวนคืนหรือการโอน เช่น การครอบครองที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินเป็นสมบัติประจำตระกูลของพากชุนนาง หรือที่ดินเป็นของรัฐ¹⁴

¹⁴E.N. Williams, *Dictionary of England and European History 1485-1789*, p. 76-77.

สรุป

จักรวรรดิสเปนที่เคยยิ่งใหญ่มาตั้งแต่สมัยกษัตริย์คาทอลิกจนกระทั่งสิ้นสุดสมัยของพระเจ้าฟิลิปที่ 2 ค่าย ๆ เสื่อมลง ทั้งนี้ เนื่องมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นห่างไกลในภาคสมุทรไอบีเรียและภายในอาณา尼คமของสเปน ปัญหาของสเปนต้องรอรับการแก้ไขจากราชวงศ์ใหม่ผู้มาจากฝรั่งเศส โดยจะเห็นผลได้อย่างเด่นชัดในสมัยของพระเจ้าชาลส์ที่ 3 ภายหลังจากสิ้นศรัมสีบราชสมบัติสเปนสิ้นสุดลงแล้วจะมีผลทำให้สเปนหลุดจากการผูกพันที่มีต่อตินแดนในอันติในยุโรป สเปนสามารถหันมาพัฒนาประเทศได้อย่างจริงจัง สิ่งที่สเปนจะต้องประสบต่อไปในภายภาคหน้า คือปัญหาอาณา尼คਮที่อยู่ในทวีปเมริกา ซึ่งเริ่มจะถูกคุกคามจากประเทศมหาอำนาจในยุโรป รวมทั้งปัญหาความตื่นเต้นของชาวอาณา尼คમเองที่เริ่มต้องการปกครองตนเอง

การประเมินผลท้ายบท

1. จงกล่าวถึงผลกระทบของสังคมสีบราชสมบัติที่มีต่อสเปน
2. จงกล่าวถึงผลงานสำคัญของพระเจ้าชาลส์ที่ 3 ที่มีต่อสเปน